

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра економічної теорії та економічних методів управління

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сучасні економічні теорії

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти Другий (магістерський) рівень вищої освіти
галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва)
спеціальність 051 Економіка
(шифр і назва)
освітні програми Економіка та економічна політика
(шифр і назва)
спеціалізація _____
(шифр і назва)
вид дисципліни обов'язкова
(обов'язкова / за вибором)
факультет Економічний

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету
“22” червня 2023 року, протокол № 8

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: **Тетяна ЧАТЧЕНКО** кандидат економічних наук, доцент, доцент
закладу вищої освіти кафедри економічної теорії та економічних методів управління

Програму схвалено на засіданні кафедри економічної теорії та економічних методів управління

Протокол від “07” червня 2023 року № 12

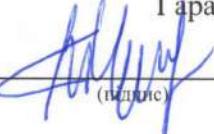
В. о. завідувача кафедри економічної теорії та економічних методів управління

Андрій ГРИЦЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником проектної групи)

Економіка та економічна політика

назва освітньої програми

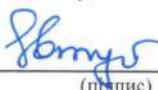

Гарант проектної групи
(керівник проектної групи)
Тетяна ЧАТЧЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією економічного факультету

назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “21” червня 2023 року № 11

Голова науково-методичної комісії економічного факультету

Вікторія ЄВТУШЕНКО
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Сучасні економічні теорії» складена відповідно до освітньо-професійної підготовки магістрів напряму «економіка і підприємництво», спеціальності «економічна теорія», «економічна кібернетика», «статистика».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є розкриття історичного процесу розвитку економічної науки на сучасному етапі, з'ясування здатності основних шкіл і течій адекватно оцінювати економічну ситуацію і пропонувати результативні рішення.

Міждисциплінарні зв'язки: економічна теорія, мікроекономіка, макроекономіка, статистика, економічна кібернетика, соціальна економіка. Програма навчальної дисципліни складається з таких змістовних модулів:

1. Еволюція кейнсіанства, його основні напрями і теорії.
2. Неоліберальний напрям економічної науки.
3. Соціально-інституціональний напрям сучасної економічної теорії. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Сучасні економічні теорії» є надання знань про основні напрями розвитку сучасної економічної думки, систематизація поглядів представників основних шкіл і течій про механізми функціонування господарських систем.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Сучасні економічні теорії» є формування сучасного економічного мислення і світогляду, забезпечення засвоєння знань і методів історичного аналізу економічних процесів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:
знати: - основні закономірності виникнення і розвитку сучасних уявлень про функціонування економічних систем

- концепції шкіл і напрямів сучасної економічної думки, та досягнення видатних вчених-економістів.

Вміти:

- аналізувати економічні ситуації з позицій різних наукових концепцій; користуватися категоріально-понятійним апаратом, запропонованим різними школами;
- простежувати взаємозв'язок дій у сфері економічної політики з теоретичними концепціями.

1. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Еволюція кейнсіанства, його основні напрями і теорії.

Тема 1. Макроекономічна теорія Д.М. Кейнса.

Дж. М. Кейнс: основні етапи життя, наукової та практичної діяльності. Кризис неокласичної доктрини і передумови переходу до макроаналізу. Теорія грошей. Кейнс и Віксель.

«Загальна теорія зайнятості, відсотку грошей». Проблема ефективного попиту. Динаміка граничної схильності до збережень. Графічна інтерпретація – «кейнсіанський хрест». Співвідношення збережень і інвестицій. «Перевага ліквідності». Гранична ефективність капіталу. Ефект мультиплікатора.

Тема 2. Економична програма кейнсіанства.

Державні капіталовкладення і державні закупівлі. Дефіцитне фінансування. Кредитно-грошова і фіскальна політика. Протекціонізм у зовнішньоторговельній політиці. Фіксований валютний курс. Тема 3. Неокейнсіанство.

Моделі економічного зростання. Теорія економічної динаміки Р.Харрода. Дослідження циклічних коливань Э. Хансеном. Ефект акселератора. Вбудовані стабілізатори.

Модель економічної рівноваги Хікса – Хансена. Взаємодія реального і грошового ринків. Модель IS – LM.

Проблема зайнятості в неокейнсіанських моделях. Взаємозв'язок безробіття і інфляції. Крива Філіпса.

Тема 4. Посткейнсіанство і його різновиди.

Монетарне посткейнсіанство. Портфельний підхід. Дослідження проблеми ціноутворення. Англійський варіант посткейнсіанства. Вплив фактору розподілення доходу. Ефект Калдора.

Змістовний модуль 2. Неоліберальний напрям в економічній науці.

Тема 1. «Фактори неокласичного відродження».

Неоліберальні теорії економічного зростання. Використання апарату виробничих функцій. Моделі Дж. Міда и Р. Солоу.

Економічні погляди Ф. Хайека. Вчення про спонтанний характер ринкового порядку. Економічна свобода і її роль в забезпеченні економічного розвитку. Держава як знаряддя реалізації групових інтересів і обмеження свободи. Ринок як комунікаційний механізм переборювання невизначеності господарчих процесів.

Тема 2. Неоліберальна доктрина «соціального ринкового господарства». Вчення Фрайбургської школи і її представники. В. Ойген про «ідеальні типи господарства». Ордолібералізм. Концепція «конкурентного порядку». Роль і межі державного втручання в економіку. Соціальні аспекти економичної політики.

Тема 3. Теорія і практика сучасного монетарізма.

Методологічні передумови. Кількісна теорія грошей. Попит на гроші і механізм його впливуна об'єми і динаміку національного продукту.

Невизначеність пропозиції грошей як основний фактор порушення рівноваги. «Монетарна історія США». Роль монетарної політики. «Грошове правило».

Тема 4. Нова класична макроекономіка.

Теорія пропозиції. Необхідність збільшення пропозиції капіталу і праці як передумови економічного росту. Негативна роль фіскальної політики держави. «Крива Лаффера». Теорія «раціональних очікувань». Споможність економічних суб'єктів передбачати господарські ситуації на основі аналізу досконалої інформації, яка надається конкурентним ринком. Раціональні рішення як найважливіший елемент механізму ринкового саморегулювання. Теорія циклу Р.Лукаса і її логічні протиріччя.

Змістовний модуль 3. Соціально-інституціональний напрям сучасної економічної теорії.

Тема 1. Методологічні особливості і еволюція інституціоналізму. Поняття інститутуа. Послідовний історизм. Міждисциплінарний підхід. Критика моделі

«економічної людини». Принцип еволюціонізму. Етапи розвитку інституціоналізму. Американський інституціонализм і його різновиди. Теорії Т.

Веблена. Дослідження інститутів грошового господарства У. Мітчеллом. Правовий інституціоналізм Д. Коммонса.

Тема 2. Теорії технологічного детермінізму.

Концепції «індустріального суспільства» і «зрілої корпорації» Д. К. Гелбрейта. Теорії соціальної трансформації Д.Белла, Е Тофлера.

Тема 3. Соціологічний інституціоналізм Ф. Перу.

Ринок як соціальний інститут. Поняття «економічної структури». Домінуючі і підпорядковані структурні одиниці. «Полюси росту» і «зони розвитку». Необхідність структурної політики.

Тема 4. Неоінституціоналізм.

Методологічні основи нової інституціональної теорії.

Акцентування поведінських аспектів економичної діяльності. Приняття рішень в умовах інституціональних обмежень. Опартуністична поведінка.

Теорія трансакційних витрат.

Вчення Р. Коуза про трансакційні витрати. Специфікація прав власності.

Теорема Коуза. Зовнішні ефекти.

Теорія суспільного вибору Д. Бьюкенена. Методи приняття рішень в суспільному секторі.

2. Теми семінарських занять

Кейнсіанський напрям в економічній науці

Макроекономічна теорія Д.М. Кейнса.

1. Економічна програма кейнсіанства.
2. Неокейнсіанство: теорії і моделі.

Сучасні концепції неолібералізмау

1. Неоліберальна доктрина «соціального ринкового господарства».
2. Теорія і практика сучасного монетаризму.
3. Нова класична макроекономіка.

Інституціональний напрям в економічній науці

1. Методологічні особливості інституціоналізму.
2. Американський інституціоналізм і его різновиди.
3. Теорії технологічного детермінізму.
4. Неоінституціоналізм.

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для іспиту, курсової роботи	Для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
80 - 89	B	добре	
70 - 79	C		
60 - 69	D	задовільно	
50 - 59	E		
1 - 49	FX	незадовільно	не зараховано

Шкала оцінювання

4. Засоби діагностики успішності навчання

1. Модульні контрольні
2. Реферати
3. Іспит

5. Методи навчання

У процесі навчання для досягнення освітніх цілей застосовуються наступні методи навчання: лекція, проблемний виклад навчального матеріалу,

пояснювально ілюстративні, репродуктивні методи, бесіда, дискусія, тестування, частково пошуковий і дослідницький методи.

6. Методи контролю

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою та відповідно до Європейської системи залікових кредитів (ECTS). Підсумком курсу є екзамен.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах: виконання самостійної роботи та роботи на семінарських (практичних) заняттях; проведення поточного модульного контролю.

На практичних заняттях оцінюється участь в обговоренні ситуацій, доповіді на основі самостійного поглибленаого вивчення питання з теми курсу; доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ; участь у дискусіях та виконанні завдань.

Підсумковий контроль знань здійснюється в кінці – екзамен – проводиться у письмовій формі, оцінюється в 40 балів та має наступну структуру: теоретична частина – 3 питання відкритої форми;

□ практична частина – аналіз конкретної економічної ситуації. Оцінка, еквівалентна «відмінно», виставляється, якщо студент виявив всебічно системні та глибокі знання, в повному обсязі твердо засвоїв весь програмний матеріал, вичерпно та послідовно дав відповіді на всі питання екзаменаційного білета, тісно пов’язує теорію з практикою, показує знання літератури, вміння самостійно аналізувати та тлумачити економічні норми та поняття і застосовувати їх при вирішенні завдань, правильно аргументує висновки, вміє самостійно узагальнювати матеріал і логічно його викладати, не допускаючи помилок.

Оцінка, еквівалентна «добре», виставляється, якщо студент твердо знає програмний матеріал, має навики аналізу та тлумачення економічних норм та понять, логічно відповідає на поставлені питання, не допускає суттєвих помилок.

Оцінка, еквівалентна «задовільно», виставляється, якщо студент засвоїв основний матеріал, але не знає окремих деталей, допускає неточні відповіді та формулювання понять, порушує послідовність у викладенні програмного матеріалу, має прогалини в знаннях.

Оцінка, еквівалентна «незадовільно», виставляється, якщо студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки, не володіє навичками застосування економічних норм, які забезпечували б вирішення професійних завдань.

Підсумкова оцінка виводиться за сумою балів, набраних студентом за роботу протягом семестру (з урахуванням самостійної роботи, поточного і проміжного контролю) та за результатами підсумкового контролю (екзамену), що дає змогу оцінити знання студентом усього курсу дисципліни.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Критерії оцінювання участі у семінарських заняттях:

- активна участь у дискусії;
- ґрунтовність і повнота відповідей на запитання;
- обсяг і якість аргументації, що застосовується при відповіді на запитання (використання довідкової інформації).

Критерії оцінювання самостійної роботи:

Критерії оцінювання самостійної роботи:

- обсяг і якість використаних джерел інформації;
- відповідність темі завдання;
- коректність виконання завдання; - наявність презентаційних матеріалів.

Критерії оцінювання контрольної роботи:

- правильність відповідей

Критерії оцінки самостійної аналітичної роботи:

- уміння підібрати наукову літературу по темі;
- інформаційна насиченість, новизна, оригінальність викладу питань; - простота і дохідливість викладу;
- структурна організованість, логічність, граматична правильність і стилістична виразність;
- переконливість, аргументованість, практична значущість і теоретична обґрунтованість пропозицій і висновків;

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи:

- ґрунтовність і повнота відповідей на запитання;
- обсяг і якість аргументації, що застосовується при відповіді на запитання (наведення прикладів, довідкова інформація).

Рекомендована література

1. Блауг М. Економічна теорія в ретроспективі. – К.: Основи, 2001. – 670 с. 2.
- Злупко С. М. Економічна думка України (від давнини до сучасності). – Львів, 2000.
8. Злупко С.М. Основи історії економічної теорії : [навчальний посібник]. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2001.
9. Злупко С.М. Історія економічної теорії : [підручник]. – К.: Знання, 2005. – 719 с.
10. Історія економічних учень : [підручник] / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання. – 2004. – 1300 с. – (Класичний університетський підручник).
11. Історія економічних учень : [підручник]: У 2 ч. Ч.1. / [В.Д. Базилевич, Н.І. Гражевська, П.М. Леоненко, Т.В. Гайдай, О.П. Нестеренко, А.О. Маслов, Л.В. Вернигора]; за ред. В.Д. Базилевича. – 3 вид., випр. – К.: Знання, 2006. – 582 с. – (Класичний університетський підручник)
12. Історія економічних учень : [підручник]: У 2 ч. Ч.2. / [В.Д. Базилевич, Н.І. Гражевська, П.М. Леоненко, Т.В. Гайдай, О.П. Нестеренко, А.О. Маслов, Л.В. Вернигора]; за ред. В.Д.Базилевича. – 3 вид., випр. – К.: Знання, 2006. – 575 с. – (Класичний університетський підручник) 16
13. Історія економічних вченъ : [підручник] / За ред. Л.Я. Корнійчук, Н.О. Татаренко – К.: КНЕУ, 2001. – 564 с.
14. Історія економічної думки України : [навч. посібник] / Р.Х. Васильєва, Л.П. Горкіна, Н.А. Петровська та ін. – К.: Либідь, 1993.
- 15 Леоненко П.М., Юхименко П.І. Історія економічних вченъ : [навч. посіб.]. – К.: Знання, 2008. – 639 с.
17. Чухно А.А., Юхименко П.І., Леоненко П.М. Сучасні економічні теорії: Підручник / За ред. А.А. Чухна. – К.: Знання, 2007. – 878 с.
18. Чухно А.А., Юхименко П.І., Леоненко П.М. Інституційно-інформаційна економіка : [підручник] / За ред. А.А. Чухна. – К.: Знання, 2008. – 700 с.
18. Гайдай Т.В. Курс “Історія економічних вченъ” : [навчальний посібник]. – К.: 2002.
19. Гайдай Т.В. Парадигма інституціоналізму: методологічний контекст: [монографія] / Т.В. Гайдай. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 296 с.
20. Довбенко М.В. Видатні незнайомці (наукові ідеї, здобутки та життя економістів – лауреатів Нобелівської премії). – К.: Поліграф. комбінат „Принт Експрес”, 2000. – 320 с. 3
21. Є. Слуцький. Визнання. Творча спадщина з погляду сучасності: [монография] / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007.
22. І. Вернадський. Витоки. Творча спадщина у контексті історії економічної думки в Україні : [монографія] / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання. – 2009. – 862 с. 17

23. М. Бунге: сучасний дискурс : [монографія] / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2005. – 697 с.
24. Маслов А.О. Інформаційна економіка: становлення, структура та теоретичне осмислення : монографія. – К.: Аграр Медіа Груп, 2012. – 432 с.